

СУЕВЕРИЯ СРЕД ДНЕШНИТЕ ХРИСТИЯНИ

СУЕВЕРИЯ, СВЪРЗАНИ С ПОКОЙНИЦИТЕ

Заради мъртвец не правете резки по снагата си и не чертайте по себе си букви. Аз съм Господ Бог ваш (Лев. 19:28)

Траурните обреди днес са може би най-често извършваните. Но не защото повече хора умират, отколкото се раждат. А защото все по-рядко хората осъзнават важността на Тайнствата, и съответно, не пристъпват към тях. Например все по-рядко днес младите хора се венчават. Предпочитат да живеят на развратни начала (или както благовидно казват, на „семеини“). И все по-рядко хората съзнателно кръщават децата си (не се интересуват дали децата им ще са в Царството Христово или в ада, понеже не вярват нито в едното, нито в другото) (1).

Но смъртта е неизбежна. И от кумова срама викат „попа“ (2). Защото „такава е традицията“. Иначе „цяло село ще ги приказва“ (или махалата, или съседите). Не че вярват в задгробния живот. „Ама – мислят си, – какво ще кажат хората?“

Понякога се е случвало при някой свещеник да идват роднини на самоубиец и да го молят да направи опело (3), единствено „за да видят хората, че има поп“. И приемат отказа на свещеника като голямо оскърбление за себе си. Без да разбират защо не е прието да се прави църковен помен за съзнателни самоубийци, без да съзнават защо самоубийството е най-големият грях.

Как умират в масовия случай традиционно православните християни у нас? За жалост, като езичници. Без изповед, без свето Причастие, без подготовка за Вечността (4). Отиват там, откъдето няма връщане, с омърсени от греха души, с тежки пороци, непримирени със съвестта си и с Бога. Ще бъдат ли допуснати тези хора в Царството Христово, в Царството на светостта, чистотата и вечната правда?

Където няма правилна вяра в Бога, там често има силен страх от смъртта. В резултат на което произлиза и неосъзнатият стремеж да се прогони мисълта за смъртта към периферията на съзнанието. Ето защо напоследък навсякъде се наблюдават толкова много опити да се замаскира страха от смъртта с хумористични предавания, комедии и анекдоти. Понякога дори

има явно коншунствено отношение към смъртта, както и към мъртвото човешко тяло.

Някои казват: „Е, блазе му! Каква лека смърт му даде Бог: както си вървеше, падна и умря. Дано и аз така да умра, че да не се мъча!“. Други го окайват: „Колко много се мъчи тоя човек преди да умре! Каква нещастна смърт! Защо Господ не го прибра по-бързо, ами го остави да се мъчи? Сигурно е много грешен.“

Това заблуждение е присъщо на „християните“, които не вярват в задгробния живот. А те никак не са малко, уви. Представите си за блажена и нещастна смърт те изграждат изцяло върху неверието си във вечността. Считат, че всичко приключва тук, на този свят. „Никой не се е върнал оттам – казват, – за да каже, има ли нещо“.

Ужасна заблуда! А истината относно смъртта е тъкмо обратна. В историята на Православната Църква **внезапната смърт винаги се е считала за Божие наказание** (5). Какво по-голямо нещастие от това грешния човек да умре неочаквано?! Както е бил потопен в суетните житейски дела и безгрижно се е ваял в любимите си пороци, изведнъж бива грабнат и изправен пред Божия съд, където ще се изрече страшната отсъда за душата му!

А когато човек претърпи болест или страдание преди да умре, това е знак на Божието милосърдие към него. Дава му се време да размисли за живота си, какви дела е вършил – добри или зли, да се покае за греховете си, да се примири със съвестта си и с Бога, да се изповяда, да се причасти и да отиде със спокойна и очистена душа в задгробния свят. Освен това, скърбите и страданията се допускат от Бога за очистване на християнина от някои негови грехове, и когато той безропотно ги понесе, това му се вмениява за мъченичество. Такъв човек, очистен и подготвен отива при Бога, в Царството Христово.

Сред някои хора, които считат себе си за вярващи, битова суеверност схващане, че когато има покойник в къщата, може да се случи нещо лошо на близките му, т.е. може някой от тях да се разболее или да умре (6). И „за да не стане нещо лошо на живите“, както казват, тези хора вършат всевъзможни безсмислени действия, или направо казано – глупости.

Например, вземат парче керемиди и през нея забиват пирон в дюшемето под ковчег на покойника. Под прага на входната врата слагат усукани бяли и червен конец, а също и малки камъчета. Всички огледала в къщата се покриват с кърпи, както и телевизорът, за да не видят уж в тях душата на покойника. Не дават тялото на покойния да бъде в дома на близките.

Когато тръгне погребалното шествие, има „вещо лице“, което следи да не би някой да се обърне назад. След като изнесат ковчег с починалия, намазват с вар стената, близо до мястото, където е била главата на покойника, та ако до една година се прави ремонт на къщата, да не пада прах в очите на починалия (който отдавна е в гроба)!

При спускане на ковчег в гроба, „задължително“ всички (а най-вече роднините) се обръщат с гръб. Някои хвърлят пръст през глава, без да се обръщат, „за да не гледат мъртвеца“.

Цялото това ужасяващо езичество има и още по-отвратителни прояви: например, вземат жив петел и му откъсват главата над гроба, преди да спуснат ковчег. В гроба слагат множество „предмети от първа необходимост“, а при един неотдавнашен случай в с. Змеево (Казанлъшко) покойникът е бил погребан не само с леглото си, но и с телевизор и акумулатор! На връщане от

гроба в никой случай не минават по същия път, по който са дошли, „за да не им се случи нещастие“. А вече в дома на починалия не дават да се говори за него, а само за живите.

Суеверните нелепости обаче не свършват до тук. Четиридесет дни същите „християни“ ходят на гроба с бутилка вода и я разливат около него, а на 40-я ден я строшават, събират стъклата и ги заравят. И стриктно следят за изпълнението на тази безсмислица, да не би да пропуснат някой ден.

По време на панихидите най-напред се разстила на гроба една голяма софра. Всевъзможни ястия и питиета. Като се почне от бонбони, вафли и баници, и се стигне до кюфтета, кебапчета и твърд абкохол. От всичко това се събират парченца храна в чиния и се оставя на гроба, „да има какво да яде мъртвецът“, както казват. После забучват до паметника вилици, лъжици, цигари и всичко, което може да се забучи, и „преливат“ с вода, вино, ракия, бира, кока-кола и каквото още му дойде на ум на човек.

Отвратително! Но нека благочестивият читател да не ни се сърди за това, че изнасяме тези факти. Такава е нашата тъжна действителност! И ние, православните християни, сме длъжни да знаем това и да се пазим от всички тези езически безобразия!

Ако попитаме: „Кой ви каза да правите всичко това? От кои църковни или свещени книги го научихте? Покойникът няма нужда от такава храна, а от молитви и милостиня!“ – отговор няма. Съвременните хора трудно възприемат истините на вярата, защото *„богът на тоя век им е заслепил умовете“* (2 Кор. 4:4). Не могат да дадат разумно обяснение на безсмислиците, а въпреки това продължават да ги вършат, по силата на навика.

А това, което вършат, без да знаят, е остатък от древно езическо поверие, че душите на мъртвите могат да причинят зло на живите, и за да си отиде душата на покойника обратно в нейния си свят, тя трябва да бъде добре нагостена, за да се „откупят“ живите. В нашето объркано време, присъстващите християни са дошли уж да се молят за починалия, а в същото време по езически му „прогонват“ душата...

В потвърждение на гореказаното е и разказът на благочестивия Г. Б. от гр. Сандански, лично познат на братята от Зографския манастир, който през 2011 г. е присъствал на едно такова полуезическо погребение. Когато се връщали от горбищата обратно в къщата на покойника, той с изумление забелязал, че на пътеката е поставена лопатка жар, а хората трябвало да я прескачат и след това да се обръщат настрани с думите : „колко ни е добре без теб“ (т.е. колко им е добре без починалия)! Каква жестока и страшна подигравка с безсмъртната душа на покойника! И затова не е никак чудно, че по време на същото това погребение, след като Г. Б. и съпругата му през нощта чели Псалтир за починалия (което е благочестив християнски обичай), хората с недоумение после ги питали, какво е това, дето двамата са чели и каква е вярата, която изповядват!... Горко на „християнска“ България, ако „християните“ в нея са толкова далеч от християнството!

Много често хората оставят храна на гробовете. Но какво ще се ползва мъртвецът от яденето, което му оставят на гроба? Нищо, разбира се! Тялото, което гние под земята, не се нуждае от ястия, а безсмъртната душа на починалия е нематериална и се храни с Божията благодат. Тя няма нужда от земни ястия, а от много молитви и милостини, извършвани в нейна памет, чрез

които ѝ се опрощават греховете и се облекчава нейната задгробна участ.

Съществува и суеверието, че най-близките роднини на покойника не трябва да носят неговия ковчег, защото по този начин уж изразявали радостта си от смъртта му (7). Още една заблуда! Носенето на ковчега по-скоро изразява желанието да се послужи още веднъж (поне на тялото) на близкия човек. Ако пък разсъдим още по-надълбоко, то излиза следното: когато ковчегът бъде носен не от роднина, а от приятел, тогава (ако това суеверие би било вярно) той всъщност се радва на смъртта на покойника!? Но тогава „приятелят“ трябва да бъде незабавно изгонен, а ковчегът така или иначе накрая пак ще си остане при роднините...

Понякога хората питат, грях ли е, ако на панихида се донесе и малко ракия за почерпка. Сама по себе си ракията не е грях. Но е грях, когато хората забравят за какво са отишли, напиват се и започват да се веселят. Тогава вече за никакво молитвено поменаване не може да става дума. Приемливо е да се изпие чаша вино, но там кадето панихидата се превръща в гуляй, това вече не е събрание на християни, а нещо съвсем рязлично.

Други пък отиват на панихида само да се срещнат и да си побъбрят с роднините, или да си разкажат нещо да покойника. Те забравят, че любовта към починалия се състои най-вече в сърдечната им молитва за него. Понякога при прекомерна скръб също се наблюдава недуховно отношение и забравяне на молитвата. Човек (особено някоя по-чувствителна жена) може часове наред да ридае, да се предава на отчаяние, да фантазира ужасни картини на бъдещето, да плаче и да обвинява всичко и всички. Но ако същия този човек бъде помолен да отиде на църковна служба и да се моли за покойния, да прочете Псалтир, тогава той/тя бързо ще почувства и отегчение, и умора. Това е така, защото ненужните неща винаги се вършат без усилие, а това, което е наистина нужно и за покойника, и за нас, почти винаги е трудно.

Практически съвет към боголюбивия читател: когато той (или тя) лично организира панихида/погребение, винаги трябва да се старее да се посъветва с благочестив свещеник, тъй като неговите съвети следва да предпазват от неволни грешки. Ако пък някой друг е организатор на погребението/панихидата, тогава трябва сърдечно да се молим за душата на покойния. И без да бъдем въвлечени в езически суеверия, препоръчително е и да не влизаме в ненавременни и яростни спорове с присъстващите (от което покойникът няма полза), а просто да се моли. Борбата със суеверията е продължителна и трябва да се извършва мъдро, с християнско търпение, в подходящото време и място.

Когато се молим от все сърце, Бог чува нашите молитви. И ако наистина обичаме нашите покойници, нека да го покажем и на дело, с молитви и милостиня. А не да участваме в безсмислени и суеверни „традиции“, от които Бог да пази и нас, и нашите ближни.

-
1. *Според сполучливия израз на съвременен свещеник, повечето днешни хора отхвърлят съществуването на ада като вид „недоброкачествена услуга“ от страна на Бога; услуга, която не съответства на съвременните изисквания за безопасност на потребителя. Съществуването на рай снизходително се приема, но без Бог, тъй като Неговото близко присъствие пречи на „нормалното“ разглезване, разхлабване и вкуване на останалите плодове на вечността.*

2. За съжаление, много наши сънародници се изразяват точно така, по този неблагочестив начин. При йеромонах Йоан (Филипов) също е имало такъв случай.
3. Това е тъжната действителност. Твърде малко са православните християни в България, които завършват живота си по християнски – с изповед, с приемане на св. Причастие, с духовно напътствие, молитви и канон при излизане на душата от тялото, и след това, четене на Псалтир за упокой.
4. В църковното богослужение има много молитви, в които се молим за избавление от внезапна смърт. Например: „О, пресвета Госпожо, Владичице Богородице! Избави ни от междубожна бран, от внезапна смърт, от вражеско нападение...” (Молитва след Богородичния молебен канон); „Моли се, блажени, на Христа Бога, да се избавим от глад и пагуба, от внезапна смърт, от тайни прегрешения и от лукави помисли...” (Канон на преп. Серафим Саровски); „Избави, Богородице, от обхваналите ни трудности, беди и скърби, от всякакви различни недъзи, отравяне и чародеяния, от уроки от различни човеци и от внезапна смърт, молим се!” (Молебен за болен).
5. Откъде идва това схващане, никой не знае, а и обяснение не се търси. Има единствено суеверен страх от усещането за близкото присъствие на смъртта.
6. Виж. Архим. Августин (Пиданов).

Автори: йеромонах Висарион (Зograфски) и йеромонах Йоан (Филипов)

Този текст се публикува по благословението на йеромонах Висарион (Зograфски)